

Leg. 152

Sprawozdanie

Komisji bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie
gal. Kasy oszczędności.

Wysoki Sejmie!

I. Komisja bankowa konstatuje przede wszystkim, że w nowej fazie rozwoju gal. Kasy oszczędności, inaugurowanej poręką kraju za wkładki, zaufanie publiczności oszczędzającej do tejże instytucji w zupełności przywróconem zostało — oraz, że nowy Zarząd Kasy odpowiadając oczekiwaniom kraju wprowadził ład i porządek we wszystkie stosunki Kasy.

Dowodem przywróconego zaufania jest okoliczność, że rok 1900 zamknęła Kasa oszczędności stanem wkładek najwyższym, jaki osiągnęła w ciągu 57-letniego istnienia, w ogólnej sumie K 67,089.936·59
a wyższym o „ 4,197.258·91
od stanu kapitałów wkładkowych z dnia 31. grudnia 1899, wyno-
szących tylko K 62,892.677·68

Dowodem zaś zapobiegliwej pracy nowego Zarządu około wprowadzenia ładu i porządku jest spory tom regulaminów i instrukcji, które Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem o przyjęcie ich do wiadomości.

O ile regulaminy te i instrukcje odnoszą się do uregulowania stosunków wewnętrznej manipulacji Kasy, tudzież do stosunków służbowych takowe zdaniem Komisji bankowej przez Wysoki Sejm bez uwag do wiadomości przyjęte być mogą, gdyż w tym względzie przyjąć trzeba za zasadę, że ani zatwierdzenie tych regulaminów i instrukcji przez Wydział krajowy i c. k. Rząd, ani przyjęcie ich do wiadomości Wysokiego Sejmu, nie zwalnia organów kierujących i nadzorczych Kasy od odpowiedzialności za należyty tok interesów i prawidłowe urzędowanie, względnie od obowiązku zmiany tych przepisów, gdyby przy ich praktycznem zastosowaniu wyszły na jaw pewne usterki.

Z tych powodów zaleca Komisja bankowa Wysokiemu Sejmowi, aby

1. instrukcję dla syndyka,
2. „ dla oddziału kasowego,
3. „ dla biura kontroli wkładek,
4. „ dla kasy wkładek,
5. „ dla buchhalteryi,
6. „ kancelaryjną dla oddziału hipotecznego, wreszcie
7. pragmatykę służbową urzędników i sług

zechciał przyjąć bez uwag do swej wiadomości.

Przedmiotem swych obrad uczyniła Komisja bankowa tylko następujące regulaminy i instrukcje, a mianowicie:

8. regulamin dla Wydziału Kasy,
9. instrukcję dla Komitetu rewizyjnego,
10. regulamin dla Dyrekcji,
11. regulamin co do pożyczek hipotecznych,

12. regulamin o udzielaniu pożyczek gminom i powiatom,

13. regulamin o udzielaniu kredytów budowlanych, wreszcie

14. regulamin zestosunkowania poszczególnych statutem dozwolonych lokacyi.

We względzie ocenienia tych instrukcyi kierowało Komisją zapatrywanie, że nie zmieniając wyżej wypowiedzianej zasady ścisłe przepisy o prawidłowym ustroju władz kierujących i nadzorujących oraz dozwolonych statutem sposobach lokacyi kapitałów, mają dla kraju doniosłe znaczenie, gdyż są z jednej strony uzupełnieniem statutów, z drugiej strony zaś owem zabezpieczeniem, jakie Kasa daje krajowi w zamian za udzieloną gwarancję.

Zdając Wysokiemu Sejmowi sprawę o rezultacie zbadania powyżej wymienionych regulaminów czyni Komisya bankowa następujące uwagi:

ad 8. Regulamin dla Wydziału Kasy nie zawiera żadnych postanowień, któreby stały w sprzeczności z postanowieniami statutów.

Ustanowienie Komisji rewizyjnej składającej się z trzech członków (§. 20.) dla badania rocznego zamknięcia rachunkowego i preliminarza wydatków administracyjnych uważa Komisya za odpowiednie, gdyż większe ciało zbiorowe, jakim jest wydział składający się z 12 członków nie jest w stanie przebadać i sprawdzić zamknięcia rachunkowe tak dokładnie, jak to uczynić może komitet mniejszy ad hoc wybrany, złożony z ludzi fach znających.

Wybór takiego komitetu nie zwalnia i zwolnić nie może reszty członków wydziału od pełnej i solidarnej odpowiedzialności za prawdziwość i zgodność zamknięć rachunkowych, gdyż §. 50. al. 6, statutów stanowi wyraźnie, że sprawdzanie rocznych zamknięć rachunkowych i sprawozdania Dyrekcyi z zarządu należy do zakresu czynności całego Wydziału Kasy.

ad 9. Instrukcyja dla Komitetu rewizyjnego Wydziału gal. Kasy oszczędności nastęrczyła Komisji bankowej powodu do uwag w tym jedynie kierunku, że chyba samo przez się rozumie, więc nie wszędzie wyraźnie powiedzianem być musiało, że przy szkrontrach i rewizyi członkowie Wydziału, którzy czynności te spełniają, obowiązani są badać także jakoś lokacyi, a w szczególności jakoś i wartość portfetu wekslowego tudzież podkładów hipotecznych i zastawnych.

ad 10. Regulamin dla Dyrekcyi gal. Kasy oszczędności zawierający szczegółowe postanowienia o zakresie działania dwu stałych dyrektorów nasuwał Komisji bankowej wątpliwości, ażali te postanowienia o szczegółowym zakresie działania stałych dyrektorów w związku z postanowieniami o kolegialnem traktowaniu pewnych spraw nie będą tłumaczone w ten sposób, iż ścieśniają określoną statutem odpowiedzialność Dyrekcyi za kierownictwo Kasą oszczędności w całości.

Komisya uważa przeto za swój obowiązek zaznaczyć wyraźnie, że postanowienia statutowe nie mogą uledez zmianie przez przepisy regulaminowe i że tylko w tem przekonaniu zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie owych regulaminów do wiadomości.

Także szczegółowe postanowienie tego regulaminu, że w przechowaniu dyrektora kasowego znajduje się portfel wekslowy (§. 3. al. 5) było przedmiotem dyskusyi i dało powód do uwagi, że wszystkie wartości i dokumenty będące pokryciem dla lokacyi znajdować się powinny zawsze pod zamknięciem podwójnem.

ad 11. Instrukcyę co do pożyczek hipotecznych uznała Komisya za zgodną z postanowieniami statutu (§§. 33. 1, a), b), c), tudzież 54. 1).

Gdy wszakże wedle tych postanowień Dyrekcyja nie jest limitowaną, co do wysokości udzielić się mających pożyczek, i z uwagi, że w tym sposobie lokacyi uwięzioną jest 55% część wszystkich funduszków Kasy, Komisya bankowa zwraca szczególną uwagę na ważność zadania, jaką spełnić ma Komitet rewizyjny Wydziału dla oddziału hipotecznego.

ad 12. Instrukcyja o udzieleniu pożyczek gminom i powiatom jest również zgodną z postanowieniami statutu (§. 33. 6).

Uwagi Komisji o potrzebie wykonywania kontroli nad pożyczkami hipotecznymi odnoszą się także i do tej kategorii lokacyi.

ad 13. Instrukcyja o udzielaniu kredytów budowlanych nasuwała natomiast Komisji bankowej bardzo poważne wątpliwości, gdyż zdawało się Komisji, że przy ścisłej interpretacyi statutu nie znajduje w niem dostatecznej podstawy do zajmowania się gal. Kasy oszczędności tego rodzaju interesami, które będąc kombinacją kredytu wekslowego z hipotecznym wedle ogólnej opinii są najmniej odpowiednim sposobem lokacyi bankowych w ogólności, a Kas oszczędności w szczególności.

Kredyty podobne, o ile nie opierają się na wekslach całkiem dobrych, nie nadają się do lokacyi dla Kas oszczędności głównie z powodu niebezpieczeństwa, jakie Kasie grozi, jeżeli, co niestety się bardzo często powtarza, przedsiębiorca z jakichkolwiek bądź powodów straci możliwość dokończenia rozpoczętej budowy.

Komisya bankowa podnosi wszakże, że wedle oświadczeń Dyrekcyi Kasy oszczędności weksle z takich transakcyi przechodzą przez cenzurę, i że takie traktowanie weksli, t. z. budowlanych, przy oględności Dyrekcyi, uchylić może niebezpieczeństwa z natury kredytu budowlanego wynikające.

Na każdy wypadek Komisya uznała, że przy interesach tego rodzaju wskazana jest jak największa ostrożność.

ad 14. Regulamin zestosunkowania poszczególnych statutem dozwoionych lokacyi zbliża się do zapatrywań, którym dało wyraz zeszłoroczne sprawozdanie Komisji bankowej z tą wszakże zmianą, że wedle regulaminu z ogólnej sumy wkładek najwyżej 60% na pożyczki hipoteczne oraz na pożyczki kraju powiatów i gmin użyć można, podczas gdy Komisya bankowa objawiła zdanie, że dopuszczalne maksimum pożyczek hipotecznych wynosić może około 50% a w żadnym wypadku nie może przekraczać 55% sumy wkładek. Gdy wszakże zeszłoroczna opinia Komisji bankowej odnosiła się do samych tylko pożyczek hipotecznych, podczas gdy powyższy przepis regulaminu obejmuje obok pożyczek hipotecznych także pożyczki kraju powiatów i gmin, Komisya w takim ustaleniu stosunku tych lokacyi nie upatruje zasadniczej niezgodności ze swoją opinią — zaznacza tylko, że immobilizacyę funduszów Kasy ponad 60% uważa za niebezpieczeństwo dla płynności funduszów Kasy.

Z temi zastrzeżeniami zaleca Komisya bankowa Wysokiemu Sejmowi, by przytoczone wyżej pod 8—14 regulaminy i instrukcyje przyjął do swej wiadomości.

II. Zmiany statutu gal. Kasy oszczędności w §§. 19., 20., 21., 30., 33., 34., 35., 37. i 56. przyjęte do wiadomości Wysokiego Sejmu na posiedzeniu z dnia 4. maja 1900 wymagały do swej prawomocności zatwierdzenia c. k. Rządu.

Reskryptem z dnia 11. września 1900 l. 30.843 oświadczyło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, że przeciw zamierzonym zmianom statutu nie będą zachodziły przeszkody, jeżeli w §§. 16, 19, 21., 33. i 35. drobne przez c. k. Rząd wymagane zmiany względnie dodatki będą uwzględnione, i jeżeli żądane przez Kasę oszczędności zmiany w §§. 33. al. 3. względnie 34. statutu tyżące się udzielania pożyczek na zastaw papierów wartościowych w drodze rachunku bieżącego, dalej zmiany w §. 33. al. 13. statutu, o uprawnieniu Kasy oszczędności do udziału w obrocie żyrowym Banku austro-węgierskiego, wreszcie zmiany w §. 38. (dawniejszym 37.) statutu, tyżące się sporządzenia zamknięć rachunkowych całorocznych zamiast półrocznych, zostaną cofnięte. Ponieważ Kasa oszczędności do tych wymogów c. k. Rządu się zastosowała, przeto zatwierdzenie przez c. k. Rząd zmian statutów gal. Kasy oszczędności z powyższemi modyfikacyami jest obecnie w toku.

III. Do sprawozdania z dnia 21. maja br. l. 31.439 dołączył Wydział krajowy zamknięcie rachunkowe gal. Kasy oszczędności za rok 1900 z wnioskiem o udzielenie zarządowi Kasy absolutoryum.

Komisya bankowa powzięła ze sprawozdania Kasy wiadomość, że rok 1900 dał Kasie z obrotu ostateczny zysk w kwocie K 10.047.56, mimo że bardzo znaczna bo K 13,394.983.95 wynosząca część funduszów obrotowych uwięzioną była w nabytych realnościach, zaskarżonych wekslach, tudzież w interesach się likwidujących, z których to pozycyi kasa miała łącznie tylko koron 107.714.43 czyli 08% dochodu.

Uwzględniając tą okoliczność uważała komisya rezultat roku 1900 w porównaniu z wynikami roku 1889, który z obrotu przyniósł stratę w kwocie K 106.186.07 za dodatni — acz nie taki, któryby uprawniał do nadziei że Kasa będzie w możności z nadwyżek dochodów od reszty kapitałów obrotowych, czynić dalsze znaczne odpisy na straty, ewentualnie przystąpić rychło do tworzenia nowego funduszu rezerwowego.

Sytuacya Kasy zmieni się dopiero, gdy objekty w likwidacyi dadzą znaczniejsze dochody albo gdy po wycofaniu tam uwięzionych kapitałów nastąpi ich normalna fruktyfikacya.

Komisya bankowa donosi Wysokiemu Sejmowi, że kwotę 950.000 K którą grupa finansistów francuskich zadatkowała nie doszły do skutku interes sprzedaży przedsiębiorstw górniczych i przemysłowych pp Wolskiego i Odrzywolskiego użyła Kasa w całości na odpisanie wartości tyżych obiektów.

W taki sam sposób użyła Kasa także nadwyżkę dochodów, jakie te objekta dały. Oprócz tego odpisała Kasa z tychże samych obiektów przez swój rachunek zysków i strat kwotę 2,000.000 koron. Przedsiębiorstwa te figurują przeto w bilansie Kasy obecnie tylko w kwocie koron 8,907.396·05, wobec koron 11,799.888·58 w roku 1899.

Odnosnie do tych obiektów postanowił Wydział Kasy zgodnie z wnioskiem Dyrekcyi nabyć je za powyższą cenę bilansową na własny rachunek Kasy i wprowadzić w nich własny zarząd, co wedle oświadczeń Dyrekcyi wpłynie dodatnio na dochody i ułatwi ewentualne transakcye, gdyż Kasa przestanie być zawisłą od zgody nominalnych właścicieli.

Fundusz rezerwowy Kasy który dnia 1. stycznia 1900 roku wynosił jeszcze K 2,292.559·78 (złr. 1,146.270·89) zmalał wskutek odpisów na straty w funduszu obrotowym w kwocie K 2,088.601·63 i strat w funduszu rezerwowym w kwocie K 7.138·84 do minimalnej kwoty K 196.819·51.

W ślad za tem przeniesiony został także budynek zakładowy w wartości bilansowej 2,110.476·10 z doliczeniem inwestycyi na rozszerzenie stacyi elektrycznej w kwocie K 45 911·46 do rachunku funduszu obrotowego.

Badając sprawozdanie zarządu Kasy i zamknięcie rachunków za rok 1900 komisya nie dostrzegła usterek, któreby dały powód do krytykowania sposobu prowadzenia interesów Kasy przez jej nowy zarząd; komisya uznała przeto, że wniosek Wydziału krajowego na udzielenie Zarządowi Kasy absolutoryum z rachunków za rok 1900 jest uzasadnionym.

IV. Już na czele sprawozdania tego zaznaczyła Komisya że przyrost wkładek w gal. Kasie oszczędności wynosił w roku 1900 kwotę koron 4,197.258·91, z czego kwota kor. 2,464.105·91 przypada na skapitalizowane procenta, zaś kor. 1,733.153 na nowe wkładki.

Wysokość zeszłorocznych skapitalizowanych procentów wskazuje z logiczną koniecznością, że wobec stanu wkładek w sumie K. 67,089.936·59, jakim Kasa zamknęła rok 1900, możliwie w tym roku, najpóźniej zaś w pierwszych miesiącach roku 1902 dopełnioną zostanie suma wkładek w gal. Kasie oszczędności do sumy koron 70,000.000, t. j. owej najwyższej kwoty, poza którą Kasie, dopóki trwa gwarancya kraju, dalszych wkładek przyjmować nie wolno.

Ewentualność ta, sama przez się pocieszająca, bo świadcząca o żywotności Kasy, stawia wszakże wszystkie ku temu powołane czynniki wobec szeregu pytań, wymagających rychłego rozwiązania, mianowicie czy jest zadaniem Kasy sztucznymi środkami odpierać od siebie napływ kapitałów, czy jest możliwem, względnie czy doradzanem być może, aby jedna i ta sama instytucya, obok wkładek mających gwarancyę kraju, przyjmowała także wkładki przez kraj nieporęczone, wreszcie czy na wypadek rozszerzenia gwarancyi kraju na dalszą kwotę, gwarancya ta bez dalszych zastrzeżeń i zmian może być daną.

Zastanawiając się nad temi kwestyami, Komisya bankowa zgodną była w zapatrywaniu, że zalecanie środków w celu odparcia napływu dalszych kapitałów byłoby przeciwne powołaniu Kasy, niemniej, że dwoistość wkładek żadną miarą zaleconą być nie może

We względzie innych zarządzeń była Komisya zapatrywania, że bez uprzedniego porozumienia się z Zarządem Kasy Wysoki Sejm w kierunku rozszerzenia gwarancyi uchwały powziąć nie może. Komisya ufając, że Dyrekcyja Kasy nie omieszka w stosownej chwili wystąpić wobec Wydziału krajowego z wnioskami inicjatywnymi, przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek o polecenie Wydziałowi krajowemu, aby wobec pomyślnego rozwoju Kasy wziął pod rozwagę następstwa łączące się z osiągnięciem stanu kapitałów wkładkowych w sumie 70,000.000 koron i w porozumieniu z Zarządem Kasy przedstawił najbliższemu Sejmowi swoje wnioski.

Na podstawie niniejszego sprawozdania wnosi Komisya bankowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z 21. maja 1901 l. 31.439 o gal. Kasie oszczędności a zarazem przedłożone niem regulaminy i instrukcye, a mianowicie:

1. Instrukcyę dla syndyka,
2. „ dla oddziału kasowego,
3. „ biura kontroli wkładek,
4. „ kasy wkładek,
5. „ buchhalteryi,
6. „ kancelaryjną dla oddziału hipotecznego,
7. Pragmatykę służbową urzędników i sług,
8. Regulamin dla Wydziału kasy,
9. Instrukcyę dla Komitetu rewizyjnego,
10. Regulamin dla Dyrekcyi,
11. Instrukcyę oo do pożyczek hipotecznych,
12. „ o udzielaniu pożyczek gminom i powiatom,
13. „ o udzielaniu kredytów budowlanych,
14. Regulamin zestosunkowania poszczególnych, statutem dozwolonych lokacyi.

z tem wszakże zastrzeżeniem, że uwagi Komisji, odnoszące się do regulaminów pod 8—14 przy ich interpretowaniu zastosowane będą.

2. Sejm udziela Zarządowi gal. Kasy oszczędności we Lwowie absolutoryum z rachunków Kasy za rok 1900.

3. Sejm wzywa Wydział krajowy aby wziął pod rozwagę następstwa łączące się z osiągnięciem przez gal. Kasę oszczędności stanu kapitałów wkładkowych w sumie 70,000.000 koron i w porozumieniu z Zarządem Kasy przedstawił swoje wnioski najbliższemu Sejmowi.

Przewodniczący:

Dr. Władysław Kraiński w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Binder w. r.

